

In gesprek met Paul van der Molen, normeringsdeskundige bij Cito

■ Ad de Jongh

Drs. A.J.C.M. de Jongh is eindredacteur van EXAMENS.

E-mail: addejongh@home.nl

Het is een grauwe, natte maandagmiddag in november wanneer hoog en droog bij Cito in Arnhem het interview met Paul van der Molen plaatsvindt. Het gesprek met hem zal vooral gaan over zijn rol als normeerder van de Centrale Examen Voortgezet Onderwijs.

Wie is Paul van der Molen?

Paul van der Molen, manager Onderzoek en Normering, vervult bij Cito een prominente rol bij de normering van de examens voor het voortgezet onderwijs. Daarnaast houdt hij zich bezig met uiteenlopende onderzoeksthema's, kwaliteitsverbetering en vernieuwing. Als normeerder zit hij het normeringsoverleg voor van de specialisten bij Cito en CvTE. Hij is daarbij ook verantwoordelijk voor het namens Cito geven van het normeringsadvies aan het College voor toetsen en examens (CvTE) met betrekking tot de centrale examens havo en vwo.

We vragen hem hoe hij in deze rol terecht is gekomen. Paul is begonnen als docent wiskunde. Daarna werd hij examenmaker bij Cito. Hij stroomde door naar de functie van clustermanager van de exacte vakken en werd uiteindelijk manager Onderzoek en Normering, met taken en verantwoordelijkheden die hem zeer na aan het hart liggen.

Wat is normeren?

Normeren is volgens Paul het toekennen van een waardering aan de score die de leerling op

Paul van der Molen

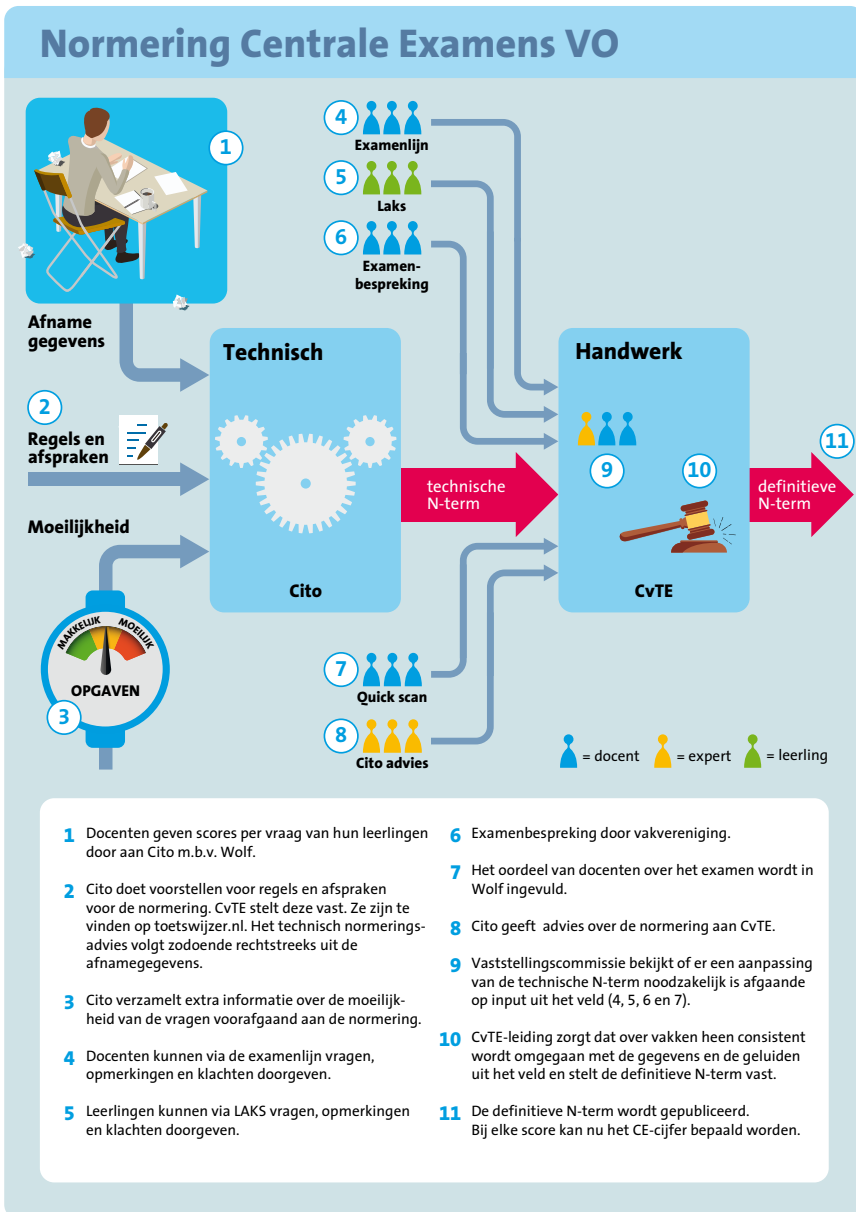
een examen heeft behaald. “Dat lijkt eenvoudig, maar het normeren is een complex proces. Je wilt immers recht doen aan de kandidaat die het examen heeft afgelegd, maar ook aan de leerling uit het verleden en die van de toekomst. Immers de prestatie-eis die aan het examen wordt toegekend zal door de loop der jaren gelijk moeten zijn. Dat is uitermate belangrijk voor het civiel effect van het diploma.”

Paul legt uit dat de basis voor het normeren voor een belangrijk deel wordt gevormd door de afnamegegevens van het examen, dus de scores die de examenkandidaten hebben behaald. Voorafgaande aan het normeringsproces worden er duidelijke regels en afspraken gemaakt

over de te volgen procedure. Maar er zijn ook andere factoren die van invloed kunnen zijn. Je moet dan bijvoorbeeld denken aan vragen die docenten over het examen hebben gesteld, aan opmerkingen die door kandidaten zijn doorgegeven aan het LAKS en aan de resultaten van

examenbesprekingen die door vakverenigingen worden georganiseerd. En natuurlijk heb je ook een portie zelfreflectie nodig.

Normeren gebeurt voor alle centrale examens voortgezet onderwijs. Het gaat dan om digitale examens (bb en kb-flex), examens voor de be-

Normering Centrale Examens VO

roepsgerichte vakken (cspe), centrale schriftelijke examens (cse) en centrale praktijkexamens (cpe). De informatie die je nodig hebt om te normeren wordt per type examen verzameld. Bij digitale examens wordt de informatie geleverd via het programma Facet en beschikbaar gesteld door DUO (Dienst Uitvoering Onderwijs). De informatie uit de beroepsgerichte examens komt via het programma Wolf en Facet. De informatie van de centrale schriftelijke examens komt rechtstreeks van de beoordelaars via het programma Wolf.

Normeren, een puur wiskundig proces?

We vragen Paul of normeren uiteindelijk niet toch een puur wiskundige aangelegenheid is. “Voor een groot deel is het normeren mathematisch vastgelegd. Maar ook de component ‘kennis van de inhoud van het examen’ speelt bij het normeren een rol. Je moet dan bijvoorbeeld weet hebben van een losse examenvraag waar discussie over is ontstaan. Je kunt bij de normering met een ondeugdelijke vraag rekening houden door bijvoorbeeld alle beschikbare punten voor die vraag aan de kandidaat toe te kennen of juist geen enkele punt, door de vraag te elimineren. Bij de besluitvorming daarover is het gangbare uitgangspunt dat geen enkele kandidaat de dupe mag worden van een niet-correcte vraag. Op het moment van normeren is het ondoenlijk om de examenwerken opnieuw te gaan corrigeren (met bijvoorbeeld een aangepast correctievoorschrift). De tijd tussen inleveren van de scores en het normeren is daarvoor te kort.

Het feitelijke normeringsproces start met de analyse van de resultaten die de docenten via Wolf hebben doorgegeven. Psychometrici en onderwijskundigen voeren deze analyse uit. Daaruit volgt een technisch advies. Dat advies wordt besproken met CvTE. Cito adviseert, maar CvTE beslist. De adviezen van Cito worden vaak overgenomen, maar niet altijd. Uiteraard wordt ook tussen de toetsdeskundigen van Cito en de leden van vaststellingscommissies van CvTE overleg gevoerd over de uitkom-

Normeren is het toekennen van een waardering aan de score die de leerling op een examen heeft behaald

sten van het examen en de reacties daarop uit het veld. Het technische advies wordt door de toetsdeskundige gecontroleerd en met de vaststellingscommissies van CvTE bestudeerd. De vaststellingscommissies (per examen is er één commissie) kijken vooral naar de inhoud van het examen. Zij kunnen reacties van docenten of vakverenigingen en de discussies die in het land over het examen zijn gevoerd, meewegen bij hun advies over de vast te stellen N-term. De CvTE-leiding neemt dit advies zorgvuldig in overweging en stelt aan het einde van het afwegingsproces de definitieve N-term vast.”

Wat maakt het normeren lastig?

Paul legt uit: “Bij het normeren moet je ervoor zorgen dat het niveau voor leerlingen over jaren heen gelijk blijft. Bij veel vakken is de procedure redelijk recht-toe recht-aan. Er zijn echter bijzon-

dere situaties. Wanneer bijvoorbeeld bij een vernieuwing een vak inhoudelijk verandert, zul je daar bij de normering iets mee moeten. Ook het niveau van de vaardigheid van de leerlingen kan behoorlijk anders worden. Dat moeten we goed in kaart brengen. Neem als bijvoorbeeld de toegenomen beheersing van het Engels. Steeds moet daarbij ook gekeken worden naar de waarde van het diploma. Het is niet zo, dat een goede score op een examen simpelweg betekent dat het examen gemakkelijk of te gemakkelijk was. Soms zijn de kandidaten vaardiger geworden. Je zult steeds nauwkeurig moeten nagaan wat de oorzaak is.”

Niet alle toetsen en examens zijn even makkelijk te normeren. “Het normeren van examens afgelegd door ‘bezemklassen’ (van kandidaten die bij een programmavernieuwing nog een laatste keer aan een oud examenprogramma hebben deelgenomen) is bijzonder lastig. Je weet dan bij het geringe aantal deelnemers niet precies wat het niveau van de populatie is. In het normeringsoverleg spreek je daar dan over. Je kunt dan bijvoorbeeld de scores van oude examens betrekken bij je besluit. Maar er blijft dan wel een bepaalde marge van onzekerheid.

Ook het normeren van kleine vakken is statistisch niet eenvoudig. Ook hier gaat het vaak om geringe aantallen kandidaten die aan het examen deelnemen.

En dan zijn er nog de examenpilots voor nieuwe vakken of vernieuwde examens. Je kunt dan gebruik maken van technieken waarbij de overlap met het bestaande reguliere examen helpt om de norm te bepalen.”

Over welke competenties moet je als normeerder beschikken?

Paul vertelt wat er volgens hem zoal aan kennis en vaardigheden nodig is om de rol van normeerder te kunnen vervullen. “Noodzakelijke competenties zijn:

- snappen hoe het proces van examen-maken in elkaar zit en kennis hebben van de praktijk, bijvoorbeeld over waar docenten tegenaan lopen bij de correctie;
- kennis hebben van psychometrie (dus een zekere wiskundige kennis hebben);
- gevoel hebben voor bestuurlijk-maatschappelijke afwegingen.

Je moet dus in staat zijn om allerlei verschillende soorten argumenten goed te wegen. Een goed functionerende vraag met een kleine onvolkomenheid schrappen betekent misschien dat geen leerling de dupe wordt van de onvolkomenheid maar ook dat de scheiding tussen goede en minder goede leerlingen minder scherp wordt. Dit soort afwegingen zijn soms lastig.”

“Normeren is erg specifiek en specialistisch. Je moet voortdurend in gesprek blijven met de vakinhoudelijke deskundigen die de examens ontwerpen. Je komt soms nieuwe dingen op het spoor die misschien een verbetering zijn. Je onderzoekt wat het resultaat kan zijn van nieuwe variabelen, zoals het regressie-effect bij de normering van de herkansing. Soms leidt dat onderzoek tot het bijstellen van regels en afspraken. Om de kwaliteit van het normeren te bewaken worden met regelmaat deskundigen van buiten gevraagd om de gehanteerde methodieken te beoordelen. In 2017 is de validiteit van de examens en de wijze van compenseren voor fouten nader onderzocht. Het resultaat daarvan was bijzonder positief.”

Begrijpen de docenten en examinatoren het normeringsproces?

We vragen aan Paul of voor docenten het proces van normeren wel duidelijk genoeg is. “Normeren is een complex proces. De normeerder heeft echter ook een voorlichtende taak. We willen graag open en transparant zijn. Tijdens het onlangs gehouden congres voor examensecretarissen hebben we het gehele normeringsproces nog eens goed proberen te verduidelijken. De examensecretaris kan deze informatie weer in de eigen school versprei-

den. Het blijft echter lastig om het voor elkaar te krijgen dat elke individuele docent de normering begrijpt.”

We vragen hem of docenten wel eens rechtstreeks met hem contact zoeken. “Dat is niet het geval. Wanneer docenten kritiek op examens hebben, geven zij die door aan het CvTE.” Paul meent dat er op de technische inrichting van het normeringsproces als zodanig vrijwel geen commentaar is van docenten. “Wel hebben docenten commentaar op de uitkomsten van het normeringsproces. Daarnaast hebben zij soms commentaar op de inhoud van het examen. En dat wordt tijdens de normeringsvergadering van de vaststellingscommissies besproken.”

De grootste uitdaging voor de toekomst?

Zijn grootste uitdaging voor de nabije toekomst is voor Paul het normeringsproces nog toegankelijker te maken.

“Normeren wordt nu nog vaak gezien als een black box: je stopt de examenscores van kandidaten erin en er komt een N-term uit. Je wilt het zo transparant maken dat het voor alle betrokkenen duidelijk is of wordt wat je doet.” We vragen Paul kernachtig aan te geven waar voor hem de gewenste kwaliteit van het normeren uit bestaat.

Kwaliteit van normeren bestaat voor mij uit....

“het recht doen aan de leerling van nu, van de afgelopen jaren en van de komende jaren. Ophogen van de N-term op grond van dubieuze overwegingen is misschien gunstig voor de kandidaten van een enkel examenjaar, maar doet dan geen recht aan de kandidaten uit andere jaren.”

Het cijfer voor een examen wordt voor het grootste deel bepaald door het aantal scorepunten dat de leerling op het examen heeft behaald. Als we niets doen krijgen leerlingen die een moeilijk examen hebben gemaakt gemiddeld genomen een laag cijfer. Om dit te voorkomen wordt een moeilijkheidscorrectie toegepast. Dat gebeurt met behulp van de N-term. De N-term is een getal tussen 0 en 2 dat bij het cijfer van de leerling wordt opgeteld. De hoogte van de N-term is afhankelijk van de moeilijkheid van het examen. Als het examen moeilijk is, is de N-term hoog en als het examen makkelijk is, is de N-term laag. Op deze manier zorgt de N-term ervoor dat de prestatie die nodig is voor een bepaald cijfer, van jaar tot jaar gelijk is, ongeacht de moeilijkheid van het examen.

Gesignaleerd

Examen op maat botst met gelijkheidsbeginsel

Hoezeer de scholen onderling ook verschillen, de leerlingen zullen aan het eind van de rit een centraal, uniform examen moeten afleggen. Dat is, in een land waar onderwijs tot de belangrijkste taken van de overheid behoort, niet alleen onvermijdelijk, maar ook wenselijk. Houders van een schooldiploma worden nu eenmaal geacht over bepaalde vaardigheden te beschikken.

Uit: De Volkskrant, 3 april 2018

Flexibel examineren?

Proctoring maakt het mogelijk!

Met proctoring brengen we examinering dichtbij. U biedt de kandidaat een eigentijdse oplossing, terwijl u tijd en kosten bespaart.

Overal en op elk moment

Proctoring Services van eX:plain is onze nieuwe dienst voor examentoezicht. De kandidaat hoeft voor het maken van het examen niet meer naar een centrale examenlocatie. Een examen doen kan vrijwel overal en wanneer hij wil, thuis, in het klaslokaal of op de eigen werkplek. Afstand speelt geen rol meer. Een proctor (surveillant) houdt via de computer toezicht en zorgt voor de identiteitscontrole van de kandidaten. Alles wordt opgenomen, zodat u het later kunt terugkijken.

“Nieuwe en flexibele manieren van studeren dagen ons uit om ook na te denken over nieuwe toetsvormen en procedures. Proctoring sluit hier naadloos bij aan.”

Erik op den Kelder, projectleider Backoffice/infrastructuur
Leven Lang Leren van Stenden Hogeschool

De voordelen

Voor u als onderwijsinstituut:

- Flexibiliteit en kostenbesparing doordat een examenlocatie niet langer nodig is.
- Een eigen backoffice-omgeving om uw online examens te beheren.

Voor de kandidaat:

- Geen reistijd en -kosten.
- Vrijheid in tijdstip en locatie.
- Examen doen in een vertrouwde omgeving.

Geïnteresseerd in proctoring?

Bent u benieuwd wat proctoring kan betekenen voor uw organisatie? Neem contact met ons op voor meer informatie of een offerte op maat. Bel **033 489 29 60** of stuur een e-mail naar **proctoring@explain.nl**.

Bekijk onze nieuwe website: **www.proctoring-services.nl**